

Työrauhalainsäädännön kehittäminen

Hallitus esittää työtaisteluoikeuteen rajoituksia. Esityksessä ei kuitenkaan selvitetä, miten se vaikuttaa työntekijöiden perustuslailliseen oikeuteen ilmaista mielipidettä tai siihen, miten työmarkkinat toimivat kokonaisuutena.

Hallituksen esityksen taustalla näkyy halu saada työntekijät vaimentamaan mielipiteitään ja heikentää ammattiyhdistysliikettä. Muutoksia perustellaan taloudellisilla syillä. Koska ihmiset kuitenkin protestoivat, muutos merkitsee yhteiskuntarauhan menettämistä. Mielenilmaisuihin siirrytään esimerkiksi ”poltetaan autoja kadulla ja rikotaan kauppojen ikkunoita”-tyyppiseen yhteiskuntaan, joka on jo nähty Ranskassa ja Saksassa.

Työtaisteluoikeudessa kyse on ihmisten perusoikeudesta ja hallituksen esitys on valmisteltu liian nopeasti ja hatarasti. Lainvalmistelussa on lyhytnäköisesti otettu huomioon vain ja ainoastaan työnantajien tahto sekä talouden näkökulmat. Laki vie pohjaa pois työntekijöiden perusoikeuksiin kuuluvasta yhdistymisvapaudelta ja kaventaa työmarkkinaosapuolten neuvottelutasapainoa. Työntekijöiden oikeudet samoin kuin kansainväliset sopimukset sivuutetaan.

Mitä myötätuntotaistelut ovat ja miten rajoitukset vaikuttavat?

Myötätuntotaisteluissa kyse on siitä, että toinen ammattiliitto tukee toista meneillään olevassa riitatilanteessa. Vaikutukset kohdistetaan silloin riidan toiseen osapuoleen. Esimerkiksi vuonna 2021 AKT tuki Teollisuusliittoa. AKT:n saarto kohdistui riidan toisena osapuolena olevan yrityksen tuotteisiin. Muille tahoille ei aiheutunut sellaista haittaa, jota julkinen keskustelu antoi ymmärtää. Yritys haki oikeudessa saarron lopettamista turvaamistoimimenettelyllä, jonka oikeus katsoi perusteettomaksi ja kumosi kokonaisuudessaan.

Saartoja on kohdistettu satamissa myös esimerkiksi ulkomaisiin laivoihin, joissa on alipalkattu miehistö. Kun alukset on saarrettu eli lasteja ei ole purettu, on voitu tarkastaa esimerkiksi miehistön palkkaus ja hyvinvointi ja vaikuttaa heidän asemaansa.

Myötätuntolakoilla liitot ovat myös muissa tilanteissa tukeneet toisia ammattiliittoa työehdoissa.

Jos laki nyt tulee esitetyssä muodossa voimaan, pitää järjestön tai ammattiosaston osata ennalta arvioida aiheuttaako myötätuntolakko ”suhteetonta haittaa tai vahinkoa”. Väärä arvio voisi tarkoittaa, että pienellekin ammattiosastolle koituvat 10 000-150 000 euron sakot. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomessa ei enää voida tai uskalleta pitää toisten työntekijöiden puolta myötätuntolakoilla.

Esityksen mukaan myötätuntotyötaistelun toimeenpanijan on turvattava yhteiskunnan kannalta välttämättömien palveluiden ja toimintojen jatkuminen. Jo nyt tämä on varmistettu, sillä lakoissa on aina annettu poikkeuslupia. Työtaistelujen ulkopuolelle on rajattu työtehtävät, joiden tekemättä jättäminen aiheuttaisi vaaraa hengelle, terveydelle tai omaisuudelle. Lakot aiheuttavat yhteiskunnalle lähinnä epämukavuutta, mikäli esimerkiksi banaanit loppuvat hyllyltä. Pääsääntöisesti ei synny myöskään kansantaloudellisia tappioita, sillä keskeytynyt tavaraliikenne pystytään kirmämään kiinni. Tämän näkemyksen tunnustaa myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA arviossaan. (22.2.2023)

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry vastustaa poliittisiin työtaisteluihin esitettäviä rajoituksia. Niitä rajoitetaan, koska hallitus ennakoi politiikkaansa kohdistuvaa laajaa tyytymättömyyttä. Kun hallitus rajoittaa oikeutta poliittisiin työtaisteluihin, se pystyy hiljentämään ihmisten protestit hallitusohjelman kirjauksia toteuttaessaan.

AKT vastustaa esitettyjä hyvityssakkoihin kohdistuvia muutoksia. Niitä, kuten lähes kaikkia muita työtaisteluoikeuden rajoituksia ollaan muuttamassa toispuoleisesti ainoastaan työntekijöiden osalta.

Työntekijän henkilökohtaisen hyvityssakon kirjaukset ovat epätarkkoja ja tulkinnanvaraisia. Asia jää tulevan oikeuskäytännön varaan. Esimerkiksi riidattomuutta tullaan tulkitsemaan eri tavoin osapuolten välillä. Epävarmuus työpaikoilla lisääntyy ja johtaa kohtuuttomiin perintätilanteisiin yksittäisten työntekijöiden kohdalla. Henkilökohtainen sanktio on ristiriidassa työtaisteluiden peruslähtökohdan kanssa. Lakot ovat aina kollektiivisia ammattiyhdistyksen järjestämiä, eivät yksilön vastuulla.

Hyvityssakkojen nostaminen esityksessä olevalle tasolle tosiasiallisesti aiheuttaa työmarkkinoille tilanteen, jossa minkäänlaiset työntekijöiden mielenilmaisut muuttuvat lähes mahdottomiksi toteuttaa.

Mikäli esityksen mukaiset korotukset tehdään, tulee ne työmarkkinoiden sujuvuuden ja tasapuolisuuden vuoksi tehdä molempia osapuolia koskeviksi. Esimerkkinä räikeästä epätasapainosta on Helsingin kaupungin kuukausia kestänyt laiminlyönti palkkojen maksussa. Tästä työehtosopimusrikkomuksesta kaupunki sai työtuomioistuimessa 750 euron sakon. Myös työnantajia koskevia maksuja on tarkasteltava kriittisesti.

20.3.2024

Ismo Kokko

puheenjohtaja

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry